

ספר עמוד אימרים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים רנ

בהניגה פ"א [ג' ה'] דריש ר"א בן עזריה אם אנשים באים לשמוע [ב] טף למה לתת שכר למביאיהם:

סימן תלד [כג]

והתקדשתם והייתם קדושים. צוה הב"ה את ישראל שיקדשו עצמם דכתיב בפרשה ויהי כיום השמיני והתקדשתם והייתם קדושים לא מצאנו מפורש מה היא הקדושה ויש ללמד שלא יגדל אדם עצמו ביותר שהניוויל הוא חסרון קדושה כדאמרינן בברכות בסוף אלו דברים [ג' ז'] במתניתא תנא והתקדשתם אלו מים הראשונים והייתם קדושים אלו מים אחרונים כי קדוש אני (א) זה שמן אני ה' אלהיכם זו ברכה ונראה שלאסמכתא הובא הפסוק שהרי למדנו בכמה מקומות שמים ראשונים דרבנן בהניגה בחומר בקדוש ובעירובין [ג' ה'] (ב) ולמדנו מברייתא זאת שצריך לברך במים אחרונים שהרי מצוה הם מוהייתם קדושים וקדושה היא ופרישות ליטול ידיים אחר אכילה אפילו שלא במקום סכנת מלח ומה שאמרו חכמים חולין [ק"ט ה'] מים אחרונים חובה פי' צריך להזהר בהם יותר ממים ראשונים. וכן שמעתי משמו של רבי יצחק בן מלכי צדק שמברכין על מים אחרונים ורב יהודאי הגאון פירש שאין מברכין שלא נתקנו כ"א מחמת סכנת מלח סדומית (ג) זו תשובתו:

סימן תלה [רצט]

למחות זכר עמלק. כתוב בפ' כי תצא והיה בהניח ה"א לך מכל אויבך מסביב תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח ותניא בסנהדרין בפ' גדול [ז' ז'] ר"י אומר ג' מצוות שנצטוו בכניסתן

תועפות ראם

המזוה כלום עד שיסמך ועל השמועה ה"א לך כמזון ועיין בסמוך. (ב) אנשים באים לשמוע כו' לפנינו אנשים באים ללמוד נשים באות לשמוע וכן הוא נדפס אבל במס' סופרים פ"ח ה"ז אמרו אנשים באים לשמוע נשים כדי לקבל שכר פסיעות ועי"ל בביאור מקראי סופרים למחרי"ל של' לחלק היות דהם ממנות הקהל אולם במחזור ויטרי הוצא המס' סופרים בזה"ל אנשים באים ללמוד נשים באות לשמוע כדי לקבל שכר פסיעות טף כו' ובקונטרס זכר למקדש פ"א אות ה' כ' על כך דמס' סופרים נוסחא שלפנינו בזה"ל נוסחא זו אינה מזגת לי כל עיקר עכ"ל והנראה לי בפירוש דבאמת נשים באות לשמוע אולם גם מס' מביאין עמדה ובכלל והספך הוא ג"כ קפני קפנים כמס' כנס' אור החיים פירש וילך פסוק י"ג ובדלי כרוכים המה לאמונה ומהמחמת הנשים המספלות בהספך שלהן אינן יכולות לשמוע קריאת המלך וא"כ אותן הנשים נכללות במ"ס במשנה י"ד פ"ה דאבות, ד' מדות בהלכי בהמ"ד, הולך ואינו עושה שכר הליכה בידו דהיינו שכר פסיעות כמס' כ"ב ה' וספיר אמרו במ"ס נשים כדי לקבל שכר פסיעות דבדלי המה אנוסים שאין יכולות לשמוע הקריאה אלא כדי לקבל שכר פסיעות ולפמס"כ במחז"ל יותר נכון דתרחי' איתנה נשים יש נשים שאין מספלות בהספך שלהם ועליהם השכר של שמיטתן וע"ל אמרו נשים באות לשמוע ויש נשים שמספלות בהספך שלהן ואין יכולות לשמוע ועליהן אמרו כדי לקבל שכר פסיעות דקין הולך לבהמ"ד ואינו עושה דהיינו שזמן דשכר הליכה בידו. והנה מס' ירמיה הנדפס העתיק סף למה באים להכפיל שכר מביאיהם ופי' להכפיל נראה לפרש עפ"י מ"ס בברכות ו' ב' אמר אביי אנרא דכלה דוחקא וא"כ ע"י הספך נעשה דוחק גדול ומקבלים מביאיהם שכר כפול הא' עבור הכאתם את הסף והב' דע"ל הדוחק נתרבה ונתרבה שכר עמלם דקין אנרא דכלה דוחקא וראיתו מזה בבהמות שס"ח ד' וילגא למ"ס להגאון ר' גדליהו ליפסין ע"ש מחז"ל ר' וואלף איגר עי"ל ופי"ל יש לפרש כדי לקבל שכר פסיעות דמ"ס על אנשים ונשים עפ"י מ"ס בברכות שס' אר"י אנרא דפרקא דהספך עי"ל בפרש"י וחזין:

(א) כי קדוש אני זה שמן, לפמס"כ בל' נראה דנקטו בברייתא אותו פסוק דויקרא י"א מ"ד ומ"ס א"י ה"א זו ברכה עכ"ל דהוא רישא דקרא דכתיב שם אני ה"א ויראים הנדפס איתא כי קדוש זה שמן הסוב ועיין במע"ס ס"ס אלו דברים. (ב) רבינו לא הביא בל' ראיה מחולין ק"י ה' דמשנ' רא' ברורה שמים ראשונים דרבנן ועי"ל ק"ס ה' תוד"ה מים וכדברי רבינו כ"כ בנדק הבית שבהמ"ל ריש בית השני ועי"ל במשמרת הבית ונראה מדברי רבינו שפירש זו ברכה דר"ל בזה"ל שמברכים אחר האכילה ללא כהמ"ל שפי' זו ברכה כלומר זו שמברכים על מים ראשונים דלמחר"ל הו"ל לרבינו להוכיח דע"כ אסמכתא היא דברכה אמית הראשונים מן התורה לא אסמכתא. (ג) סדומית וברייתא זו תשובתו כ"ל וכ"ה נדפס ובשנ"ל השלם סי' קמ"ט הביא ד' היראים ועי"ל שם' לחלק הא דקאמר חובס ואין טעוין ברכה היינו לשאר מסובין כו' ומה שמשמע דהם שטעוין ברכה היינו למצרך עמלו לפי שידים מוזהמות פסולות לברכה ועיין הע"ש שא"י ל"ד אות י"א, ובשו"ת הראב"ה סי' קנ"א כ' ושמעתי מרבותי שצריך לברך על מים אחרונים כו' ונראה שכוין להכריע ממין שהי' רבו שם כלשון היראים ממנו עי"ל שהשיג ע"ז וז"ל ואין ל"ל הלוי דלי' מגוה"כ דאסמכתא א"כ אשמן נמי יצרך אלא בין על שמן שאינו כ"ל להעביר הוזהמא ובין על מים אחרונים שהם משום סכנה לא יצרך וקרא אסמכתא בעלמא הוא עכ"ל והכרז בלשון רא"ד של"ס א"כ ק"ל לדעת רבינו מחולין פ"ז ה' שאמרו כוס של ברכה פוה מ' וזהוים ואס"ד שצריך לברך על מים אחרונים ולפמס"כ השנה"ל דהמנכר לנד הוא שחייב במים אחרונים א"כ הו"ל חמשים וזהוים ומאיתי בביאור מעשה בללאל להריקאנטי סי' פ"ה שהעיר ג"כ בזה עי"ל ועיין הע"ש שאלתא קמ"ל אות ה', וראיתי לרבינו ירוחם נפ"ז ח"ז שם' וז"ל וי"ל שאין לברך עליהם כלל הילכך לא יטול ולא יצרך כלל וכן עיקר עכ"ל וז"ל דפ"ס שם וכנ"ל הלכך יטול כו', ועיין בזה"ק פ' תרומה ק"ד ב' שם' שם חובס אשון ובאלתר דמזבח

ספר עמדרו אימורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים

תורה אפי' בחדא הוי הפקר ומ"ט אמרו בפני שלשה כדי שיהא אחד זוכה ושנים מעידים וכריב"ל קימ"ל בכל (ב) מקום. תולדה לביעור חמץ דתנן ושוורפין בתחלת שש ואפילו בדק צריך לבטל ולהפקיר דאמר רב יהודה [ו' ז'] הבודק צריך שיבטל ומעמא גזרה שמא ימצא גלוסקא יפה ויתן דעתו עליה ומצריכינן (ג) בטול בשעת בדיקה ומעמא שלא ישכח וכי מתחיל לבדוק (ד) מברך על ביעור חמץ:

סימן תלח [קלט]

כסוי הדם. צוה הקב"ה לכסות דם שחיטת חיה ועוף הנאכלים (א) דבתיב בפרשת אחרי מות איש איש מבני ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יצוד ציד חיה או עוף אשר יאכל ושפך את דמו וכסוהו בעפר

תעופות ראם

הסוסיף לפרש דענין הביטול הוא שאינו נכלל לך ומאחר דמהני"ש לשאור שאור כחיו בשאור להשגחה לך ושפיר כשמבטלו שאינו מיקרי שלך מקיים מצות ביעור דתשבינו וכו"ל ועיין בסמוך. (ב) וכריב"ל קי"ל ככ"מ. עיין ע"ז ל"ה א' תוד"ה חלה, שכ' וכן בסדר תו"א פסק הלכה כריב"ל ככ"מ. והיינו כדברי רבינו. וס"ל לרבינו דנאחד דקאמר ריב"ל לאו דוקא ולא דקאמר ר' יוחנן בשנים לא הוי הפקר אמר איכו אפילו בחדא ולעולם היה אפי' ביו לזין ענינו ולכן אמר בתחילה ופ"ס דלפקרי' ביו לנפשיה הוי הפקר כו' כריב"ל וכתיב"ל שכ' הרמ"א בכו"מ סי' רע"ג סעי' ז', מיהו עדיין אינו מספיק דלכתי קשה לר' יוחנן דהא דל' משמע דכ"ע מודו בזה דלמרינן דמדלורייתא בביטול בעלמא בני כדליתא צדרייתא דפסחים ז' א' הי' יושב לפני רבו וזכר שיש לו חמץ בתוך ביתו מבטלו בלבו ותקן כפ' א"ע מ"ס א' הכולל לטחום את פסחו כו' וז"ל יבטל בלבו ולר' יוחנן הא בני תלמא ונא"ו ח"ב סי' רמ"ד העיר מזה והעיקר לתקן כמש"כ הר"ן ריש פסחים דחמץ שאני לפי שאינו ברשותו ש"א אלא שעשאו הכתוב כאילו הוא ברשותו ומש"ה בנינו דעת בעלמא דלא יתח' לי' דלוינו ליה זכותי' בגווי' כלל סני ליה וז"ל נס לר' יוחנן, וה"ל לריב"ל נמאי דמהני ביטול בלבו דלע"ג דהפקר אפי' ביו לזין ענינו כני מ"מ בעינן שיפרש בשפתיו שמפקיר ולא כני במה שמפקיר במשגת לבו לדברים שבלב אינן דברים אלא דחמץ שאני דאין סכדי דמפקיר להו בלבו משום דהוו דברים שבלב דמוכחי לכל אדם והוויין דברים כמש"כ הרא"ש נדרים כ"א א'. ורואיני בספר בית אב סו"ת האו"ת כו"ס כ"ה שכ' להוכיח דביטול אינו מסעם הפקר כלל כשיטת התוס' מהירושלמי פ"ג דפסחים ה"ב המוצא ציבור הנר"א ז"ל לאו"ת ס' תל"ג סקט"ו שאמרו שם לך א"א רואה ורואה את בפלגיהו בשפקירו קודם לביעורו דאי כשיטת התוס' נס ברשותו אינו עובר מדלורייתא ומ"מ בפלגיהו דוקא ובמחל"ת שנה בזה הוא סבור מ"ס בירושלמי רואה את בפלגיהו פי' שהפקירו מקודם ואח"כ הוציאו והניחו לר' ובלאחז לא כן מ"ס בירושלמי בשפקירו קודם לביעורו ר"ל דבזה שהניחו ברה"ר הוי הפקר בע"א אפי' לא ביטלו ולא הפקירו מקודם אלא מאחר שהוא מונח ברה"ר שהוא מקום הפקר ממנו קודם זמן ביעור חמץ אינו חייב לבערו בזמן ביעורו ואפי' לאחר הפסק מותר כמש"כ הנר"א ולעולם אם ביטלו והפקירו אפי' יהא מונח ברשותו אינו עובר מדלורייתא בל' יראה דליתו בכלל לך וכמש"כ התוס' ורבינו זולת אה יתיה במקום סגור ואינו טהן המפתח להוציא לחוץ אזי אין ממנו ציבור לנשט הכע"ס שאילתא ע"ד חות ז' [ודברי הב"א הוא בתי' מהרד"ם לכה"מ מ' קרין] ועיין בשו"ת עמק יושע סי' ה' שהביא שם ד' הירושלמי לסתור דעת הסוגרים דבמחצן שלו מהני שטעם התקנה להוציא החמץ מתוך ביתו אחר ביעורו עיי"ש. וכ' רבינו אח"י תולדה לביעור חמץ דתנן ושוורפין בתחלת שש מבטלו מזה דלאכ הוא מסיק שם דלייתו הולת שבע ובגדפס סי' ק"ו כחזר אלז תחלת שש ולמעלה אסור מן התורה וע"כ ס"ס הוא וכו"ל אלא תחלת שבע ולמעלה סי' וכו"כ שם הכס חדם וכן מש"כ שם מקודם וכו"ד בניסן מתחלת חמס ועד סוף שש שורפין את החמץ ס"ס וז"ל מתחלת שש וע"ס שם כו' ומש"כ רבינו כאן בראש הסימן עמ"ס בנמרה דכ"ע מיהת חמץ משש שעות ולמעלה אסור וז"ל פי' להסאתו בגדפס ליתא ובאמת רבינו דבר גדול השמיטנו בפירושו לאפקי ממש"כ הרמב"ם בכה"מ ל"ה ק"ס וז"ל וסג נאמר דכ"ע מיהא חמץ משש שעות ולמעלה דלורייתא עכ"ל דנראה מדברי הרמב"ם שמפרש דכוונת הנמרה דלורייתא שאסור לאכילה ובאמת לא כן כמש"כ שם הרמב"ן והנמ"א שתמוה לפרש כן אט"כ דכוונת הנמרה דלורייתא שאסור להסאתו וחייב לבערו מן התורה וכו"כ העיסור ציבור ד' הנמרה דלא קמיבעיה לן לענין אכילה שהיא פלוגתא ר"י ור"ס אלא לענין השגחה הוא דקמבעיה וע"י דקדק רבינו ופי' להסאתו ועיין בנמ"ס סי' רל"ג שכ' שתקנו לו כביאים והכמים סייגים ונדרים כו' כגון איסור חמץ מששה ו' והבדור דכוונתו דמה"ת יבער אחר שש ו' והוא תחלת ז' וחכמים הוסיפו שש א' ואמרו לשרוף מתחילת ו' ודלא כהמפרש נפש יהודה שם. (ג) ומצריכינן בטול בשעת בדיקה כו' הנה בגדפס סי' ק"ה כ' בזה"ל אמר ר"י א"ר הבודק צריך שיבטל פי' בשעת בדיקה כדי שלא ישכח ומעמא אמר רבא גזירה שמא ימצא גלוסקא יפה ודעתו עליה לבטל בשעת בדיקה עכ"ל ואין הצנה לדבריו שם וציבור ווי העמודים כ' וז"ל ודעתו עליה בשעת בדיקה כז"ל וז"ל הכלבו והסעם שמא ימצא גלוסקא יפה שהיה דעתו עליה בשעת הבדיקה והלוינה לענינו שלא יקחיה בני הבית ובשעת הביעור שזכה וממלא שעבר עליה כו' ע"ס עכ"ל ולפי מש"כ כאן רבינו ויתן דעתו עליה נראה דלא כהכלבו. (ד) וכי מתחיל לבדוק מברך כו' דקדק רבינו לומר דלא כרש"י בהלכות פסח שלו שהביא במחזור ויטרי וצ"ל סי' ר"ו שכ' בזה"ל ובכרך ראשון שמואל מברך כו' על ביעור חמץ ואח"כ הולך ומתפשט בכלן ולכאן עכ"ל ודעת רבינו אינו כן ומש"כ סי' א' כאן וכי מתחיל לבדוק מברך ומש"ה לא קבע רב יהודה בפסחים ז' א' שאמר הבודק צריך שיברך דבריו אמתי' אור ל"ד בודקין וצריך לברך אלא ש"מ דאחא לאשמעין הבודק כלומר תיפק בהתחלת בדיקה צריך שיברך ועיין בהגהות מפנה איתן בשם"ה ד' ויילגא:

(א) עיין בתחומא סדר בראשית סי' י'. בשעה שהרין קין את הכל ה' מושלך ולא היה יודע קין מה לעשות וזמן לו הקב"ה שני עופות. סוורים והרג אחד מהם את חבירו וחסר בידי וקצרו וממנו למד קין וחסר וקצר את הכל לפיכך זכו העופות לכסות את דמן ע"כ

ספר עמוד ז'אמרים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים רנב

ותניא בספרא למה נאמר איש איש לפי שנאמר אשר יצוד ציד חיה אין לי אלא הצד ירש לקוח ניתן לו במתנה מנין ת"ל איש איש. אשר יצוד אין לי אלא הצד ניצודין ועומדין מניין ת"ל ציד (ב) וא"כ למה נאמר אשר יצוד לימדך תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא בהזמנה הזאת. חיה או עוף יכול אף חיה ועוף השמאין בכלל ת"ל אשר יאכל. חיה הכל במשמע בין מרובה בין מועט עוף משמע בין מרובה בין מועט מכאן אמרו [מלין ס"ו י'] שחט טאה עופות או מאה היות במק"א כסוי אחד לכולם ותנן [סז] שחט חיה ועוף במקום אחד כיסוי אחד לכולם ר' יהודה אומר שחט חיה יכסנה ואח"כ ישהוט עוף (ג) ולא קי"ל כר"י. ושפך פרט לשוחט ונתנבלה בידו נותר ומעקף ולהביא השוחט להאכיל גוים ולכלבים והשוחט (ד) לרפואה. השוחט את הטריפה השוחט לע"ז השוחט ונמצאת טריפה השוחט חולין לפניו וקדשים בחוץ חיה ועוף הנסקלין ר' (ה) מחייב וחכמים פוטרין וקימ"ל כרבנן ופעמא מפרש ר' יוחנן בחולין בכסוי הדם [פ"ה א']

תועפות ראם

ועל שמכסין דם חיה עדיין קשה אולם צ"כ פ"כ צ"כ ח' אמרו ומי קצרו אר"ל בן פדת עופות השמים וחיות מהירות קצרו ונתן להם הקב"ה סכרן ב' ברכות שמברכין עליהם א' לשחיטה וא' לכסוי הדם ובס"ח ס' שע"ב כ' טעם אחר על כסוי דם חיה ועוף ועיי"ש במפרש ש' דבשלמא צהמה שוחטין אותה לאכלה שהרי גם היא היתה אוכלת משלו שהיא מגדלת על אכוסו אבל חיה ועוף אין מוותרין עליה ואין לו שייכות עמהם לאכלה ע"כ יחשוב צלמו זה שלא חטא נשחט בו' ואדם שהוא מלא עונות איך ינצל בו' כמס"כ הס"ח שם ועיי"ש א"ש מה שדברה חורה אשר יוד יד חיה או עוף שהאדם לא מרח בהם לגדלם ולהאכילם ולהשקותם ומשום זה ושפך את דמו וכסוהו בעפר ומ"מ מרביץ גם נילודים ועומדין ככל טעמי החורה שאין כי אם על הרוב. ובס' פענה רוא סדר חיי טרה כ' ויש אומרים כי חיה אחת בשמרה בחולי רכבה ששחרו מתוכה בגפילתה מעל הגמל ולכן זכו החיות לכסוי הדם ועיין עוד בס' מגיד משרים להב"י פרשה ט' ובמדרש אגדה תולדות מהר"ב ווינץ התרג"ד פ' אחרי מות י"ז נ'. (ב) ציד מכל מקום כל"ל. שם חדש: (ג) בגדלם חסר דברי ר' יהודה ודחק השם חדש עמ"ש רבינו ולא קי"ל כר"י וז"ל הנס דרבינו לא הזכיר דברי ר' יהודה מ"מ מלהביא רישא דמתני' ידעין פלוגתא דר' יהודה ובבב"א שפליגו מפרש דברי ר' יהודה ובגמרא אמרו אר"ה מודה ר"י לענין ברכה שאינו מנרך אלא ברכה אחת וכו' הרמב"ם בבב"א וז"ל ה"מ שא"מ אלא ברכה אחת על דם החיה והעוף עכ"ל ונראה מלשון זה שאינו מפרש דברי ר"ה כפרש"י לענין ברכה על השחיטה א"ל לברך לאחר כסוי אלא כמס"כ הא"י ריש כל' כסוי הדם בשם הראב"ה דדעתו דלכל כסוי כנוף אחד אלא בשחיטה אפי' רבנן מודו וכו' הבב"א להחבו"ש חולין פ"ו ב' עיי"ש וכו' הכנה"ג י"ד ס' י"ט בהנהגת ב"ב סק"ד דקאי על ברכת כסוי לדעת הראב"ה ולהסכים כי בהנהגות והערות לתשו' מהר"ם או"י מהר"ם מ"מ בסי' א' ע"ד הכנה"ג שדבריו ז"ע דבכסוי נמי איכא ב' גופים עכ"ל ולא דק דהאי כסוי מפני שבגומא אחת מוטלת הכל והוי כנוף אחד אלא בשחיטה הא"י שם ותפילין נמי הוה מזה אחת אפי' דאין תפס"י מעבכת של הראש הלכך לא סה מנרך אחת לפרש"י שפי' אחת על שחיטת ודמי לכסוי עכ"ל ונראה דר"ל דמשום דב' תפילין מועילין צנוק אחד של האדם אין סברא דמש"ה נפטרין ש"י וט"ד צברכה אחת להניח אלו היו ש"י וט"ד ב' מנות אלא דמשום דש"י וט"ד הוי מזה אחת הלכך לא סה מנרך אחת על שחיטת ודמי לכסוי שבגומא אחת מוטלת הכל והוי כנוף אחד וצברכה אחת לכל הכסויין וז"ל המרדכי שם ותפילין נמי הוי מזה אחת ואפי"ה מנרך בין תפילין לתפילין אם סה ור"ל דדוקא אם סה מנרך בין תפילין לתפילין אבל אם לא סה נפטרין שניהם צברכה אחת ודמיא לכסוי ועיין בשלטי הגדולים ר"פ כסוי הדם ש' שם ע"ד המרדכי וז"ל ומס"כ ראי' מתפילין ז"ע דאם קן לפי סברא זו היה נריך לעולם לברך על כ"א מתפילין אפי' אם לא סה משום חשש שמה ידבר ביניהם וז"ע ולשון מנומנס דהא הראב"ה הוה ש' ותפילין נמי בו' ואיכא לא ס"ל הטעם שמה ישכח וידבר ביניהם ולהראב"ה ז"ל הא דאם סה מנרך שחיה היינו משום שעשאו שתי מנות וכמס"כ רבינו אפרים צמרדכי שיליה מס' מגילה לא סה מזה אחת סה שתי מנות עיי"ש. והנה לפרש"י צדרי רב חסדא כ' הר"ן נראה מדבריו דברכת כסוי נריך לחזור ולברך בכסוי שני דאע"ל שאין הכסוי מפסיק בין שחיטה לשחיטה הנה"ס שהכסוי מנרכי שחיטה הוא וצברכה ידיה הו"ל כסול ברוך עול ברוך דלא הוי הפסק ושחיטה אריכתא הוה אכל שחיטה שניה אינו כורך הכסוי הראשון ומפסקא בין כסוי א' לכסוי ב' עכ"ל ופ"י א"ס בין שחיטה לשחיטה כיסה שחיטה אחרת שמכבר או ראה דם שחיטה איש אחר שלא כסה השוחט דהחייב על הרואה לבכות הוי הפסק בין שחיטה לשחיטה ונריך לחזור ולברך דאין שייך לומר שהכסוי מנרכי שחיטה הוא בו' ושחיטה אריכתא הוה כ"א בכסוי אותו דבר ששוחט עתה צברכה להוילא אחרת ולא בכסוי שחיטה אחרת אבל בא"י שם כתב טעם אחר לפרש"י לחלק בין ברכת שחיטה לברכת כסוי וז"ל דבשלמא על השחיטה אינו חוזר ומנרך כששוחט את העוף משום דבשעה שצריך על החיה כבר היה העוף צעין וצריך על שניהם אבל הכא כשצריך על מנות כסוי דחיה אכתי אין דם עוף בשולש שיפטר כו' הצברכה עכ"ל ונראה לפי טעם זה אם שחט ב' חיות צב' מקומות ואח"כ בא לבכות דמן וצריך על כיסוי דם האחת וכיון לפטור הב' צברכה זו ובתוך כך שחט איהו דבר לא לא הוי הפסק אף לדעת רש"י בין ב' הכסויין כיון דכבר ישנו דם הב' צעין לבכות ודמיא לשחיטה ושחיטה משא"כ לפנסי"כ הר"ן לפרש"י גם ככה"ג הוי השחיטה הפסק בין הכסויין מיהו קי"ל להלכה כדעת ר"ת וז"ל דכיון דאפשר לשחוט צהרל ידא ומכסי צהרל ידא אף השחיטה אינה מפסקת. (ד) והשוחט לרפואה ליתא צת"כ לפנינו כ"א צתוספתא פ' כסוי הדם ועיין צ"ד ס' כ"א בזה"ס סק"ט ש' השוחט לאכילת כלבים או לאכילת נכרים חייב בכסוי. כנה"ג בשם ש"ג עכ"ל ולא כ' גם השוחט לרפואה, ודע דמשכ"ר אח"י השוחט את העריפה השוחט לע"ז השוחט ונמצאת טריפה הנה בגדלם הכריסא השוחט את העריפה השוחט ונמצאת טריפה השוחט לע"ז והשם חדש שם כ' רבינו ש' תרתייכו השוחט את העריפה השוחט ונמצאת טריפה לא ידעתי אי הוה גרים הכי או פירושה הוא דמאי דתנן ונמצאת טריפה פטור כש"כ שוחט את העריפה דפטור ונקט לא למילתיה דכרך לא וא"ל ל"מ השוחט את העריפה ממה דפטור אלא אפי' השוחט ונמצאת טריפה פטור עכ"ל ופי' גירסת הכת"י שלפנינו עכ"ל דגרים תרתייכו. (ה) ר' מאיר מחייב

תועפות דאם

מחייב כנ"ל. (ו) עיין חולין פ"ה א' תודה ור"ם שהביאו קשיית רבינו על שמו ותי' החוט' בזה"ל דהסת' כתיב מכל האוכל דומיה' אוכל אחי' אסור בהנאה ואחא' אשר יאכל למימר שיהא מותר בהנאה אבל דבא לא כתיב כל, אשר יאכל משמע המותר לישראל לאכול עכ"ל וכן תי' החוט' במנחות ק"א ב' ד"ה אוכל ונראה דגם החוט' בזבחות ס' ב' ד"ס מכל שכ' שם בזה"ל י"ל הסת' חיה או עוף כתיב משמע דלחא' למעוסי' מינים טמאים שאין נאכלין לישראל ואע"ג שיכול להאכילן לאחרים אבל הכא מכל האוכל אשר יאכל [כתיב] משמע ספיר למעוסי' שאין נאכל לאחרים עכ"ל כוונתו ג"כ כתי' במנחות ובחולין וז"ל הסת' חיה או עוף כתיב [ור"ל] ולא כתיב מכל חיה ועוף משמע דלחא' למעוסי' [אשר יאכל] מינים טמאים כו' אבל הכא מכל האוכל כתיב [כנ"ל] ובטעות הוגה חזית כתיב אחר אשר יאכל דבאמת נ"ל חזית כתיב אחר מכל האוכל דוק ותסבחי' אשר יאכל משמע ספיר למעוסי' שאין נאכל לאחרים וכ"כ השם חדש צניאור דה"ל דבטורות אלא שלא ל' להנייה חזית כתיב כמו שצ"ב דגם מש"כ שם הס"ח שזהו כוונת מהרש"ל בתי' הלכות עדות"ל דבטורות שם שכ' בזה"ל ובד"ה מכל האוכל כו' י"ל הסת' חיה או עוף כו' עכ"ל חולין וז"ל הס"ח ולא הוסיף מהרש"ל אלא חזית כו' דייטו לגמור הפסוק דכתיב בתי' אשר יאכל עכ"ל א"ל אבא מודה לו בזה דלס דכריוי' הו"ל מהרש"ל להנייה חזית וכו' לא וכו' נס ח"ל דרך מהרש"ל לפסוק ח"ל ופסוק דהי' כתוב בתחום' חיה ועוף וכ' מהרש"ל להנייה חיה או עוף ותנ"ל ודלא כמש"כ בס' שי' למורה זמני' בטורות לפרט דה"ל בזה"ל חולין מאחר דשוף כתיב ועוף משמע בין טמאים בין סהורים כמבואר בחולין ק"א ב' וז"ל אשר יאכל למאי אחא' חס לרבות אוכל שיכול להאכיל לאחרים וזה נדע מן עוף דכתיב בקרא ע"כ אשר יאכל למעט אחא' דדוקא סהורים עכ"ל והוא תמוה דלף דשוף משמע בין סהור בין טמא מ"מ אחי' אשר יאכל למעט איסורי' הנאה דפסוק מכיו' ובמש"כ הגרעק"א בתוספותיו למשניות ס"ו דחולין אות י' לתמוה על החוט' רי"ד בקדושין דל"ו ב' - וכבר קדמו בזה השע"מ בפ"ה מהל' מ"א חולין שם דלי' לא הוה כתיב אשר יאכל הוה מרביץ ג"כ חיה ועוף הנספלים ופסרי' עיר הגדלת דלע"ל דליסורי' הנאה הם מעונים כסוי' להכי כתיב אשר יאכל למעוסי' אסורים בהנאה עכ"ל השע"מ ובה אוכל לא מה שדקק בתי' ויפליטם דלס' לתרץ תמייה' הגרעק"א ובמחת"ל מה יענה לנפרי' מזוהר דאסור בהנאה ודוק וכבר קדמו בזה ה"ה ח"א' כו' שפ"ה שכ' שם יו"ל הקשה ר"א ר"ס חולין דכתיב כי יטוד חיה או עוף אשר יאכל מעטת חיה ועוף ממהל' ליגע כסוי' דיאכל יתנה משמע דכפי' ר"ח [ע"פ וז"ל ר"א והוא ר"ת ר' אבוי' דלפסח והוא קושיית רבינו השנייה שכ' כאן וגם יס' לשאול כו'] דיאכל דעשה גמי' יהנה משמע כמו יאכל דלאו כמו ערלים לא יאכל וזהו מוכח פ"ק דכתובות גבי מוגמר דרך אשר יאכל לכל נפש דהייט יהנה והא' ליתא למימר דל"כ ליסתוק מלא יאכל דלעטרין למעוסי' איסורי' הנאה עכ"ל והעיסור כ' כתי' החוט' . ובה"ה"ל ביאור הת"כ להגאון מגי"ס ז"ל אחרי' סי' קפ"ו ב' עמ"ס בזמ' ור"ם עוף טמא מ"ס דלאו בר אכילה טריפה גמי' לאו בר אכילה חולין וז"ל ר"ל אחר שלא אמר בלשון עוף טמא רק בלשון אשר יאכל מקפיד שיהי' בר אכילה וזכר חזקת החוט' בזבחות ס' ב' ד"ה מכל ומנחות ר' ק"א ב' ב' שם הגר"ס והוא בספר רד"ס מלהל' ק"ס עיי"ש עכ"ל ותי' דכריו' עדתיין קושיית החוט' במק"ע מ"ן לימאן לך דמדלא אמר בלשון עוף טמא רק אשר יאכל מקפיד שיהי' בר אכילה ולמעוסי' אסורים ואחס' ע"ו כו' דילמא אחי' אשר יאכל לרבות כל שיש בהם חיה הנאה גמי' כיוסי' ולמעוסי' איסור הנאה ודבריהם ר"ס בקרא מכל האוכל אשר יאכל דהייט היתר בטאה חזקת"ל ועיין בס' לימודי' ה"ל לימוד כ"ו ולימוד ע' . (ז) א"י כו' עד ועיקר חסר בנדפס הם התיורו"ס חסרים בנדפס ועיין לעיל סי' ק"ג חזקתו רבינו ומש"ס בזה"ל אות ג' . (ח) ולא הקפיד . בלשון . נמוגנס . וז"ל שז"ל ולא יקפיד וכ"כ נ"י הספרים בת"כ [עיין הו"ה אחרי' סי' קי"ז] ולא יקפיד שאחר יכסה ונראה פירושו שלא יקפיד על כבודו שלא יכסה בעצמו כי אם ח"ס אחר יכסה וזהו דעת רבינו בפי' הת"כ ולכן מינו גי'וי הני תיבות שאחר יכסה הכתוב בת"כ דסתתא כפיריחו' אבל השם הדם כתב בנ"י שלפניו בריסוק ולא יקפיד אם אחר יכסה , וגי' הו"ה שם ולא יקפיד שאחר יכסה וכ"כ השם חדש בשם הכנה"ס י' כ"ה בהנחה הסוד אות כ"ג בנ"י הת"כ ולא יקפיד שלא יעשה שליח כו' יע"ש ולי' ה' מראה למר דעיקר הגי' ולא יקפיד שאחר יכסה ופי' השוהם לא ייח' הדם הפקר שאחר יכסה וסייעתא מזה להצנ"ס סי' כ"ה סק"ל דדרך כיבוד רשאי השוהם לכבד מי' אחר לבסות וטסתה היראים ולא הקפיד יס' לישב ג"כ אך למחוק הוא"ל שצדאס וכ"כ בריאס' הדפס לא הקפיד לבסות מינין שאף לאחרים כו' אבל לשון הת"כ אינו כן . (ט) דלחיתוי' לפרש . עיין לעיל סי' ברה"ס . עמאל

ספר עמרזו איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים **יראים** **רננ**

דם שנתערב במים אם יש בו מראית דם חייב לכסות נתערב בין רואין אותו כאילו הוא מים נתערב כדם
 בחמה או בדם היה טמא (י) רואין אותו כאילו הוא מים ר' יהודה אומר אין דם במכל דם והלכה כחכמים
 דמין במינו בטל וכן פירש רבינו יעקב וצ"ל בכל איסורין שבתורה דלא קי"ל כר' יהודה דאמר מין במינו
 לא בטל אלא כרבנן דאמרי בטל וראייתו בקוצר אפרש (יא) דקי"ל משנת ר"א בן יעקב קב ונקי ומייתנין
 לה לפסק הלכה ביבמות פ' הבע"י [ס' ה'] וראב"י שמעינן ליה בזבחים פ' כל הזבחים שנתערבו [ע"ט ג']
 דמין במינו בטל דתניא חרסן של זב וזכה פעם ראשון ושני טמא שלישי טהור בד"א בזמן שנתן לתוכו מים
 אבל לא נתן לתוכו מים אפילו עשירי טמא ראב"י אומר שלישי אע"פ שלא נתן לתוכו מים טהור ועוד
 אמרינן בע"י פ' אחרון [פ"ג ג'] ר"י ור"ל דאמרי תרווייהו כל איסורין שבתורה בין במינן בין שלא במינן
 בנ"ט חוץ מטבל ויין נסך שבמינו בכל שהוא שלא במינו בנ"ט ואע"ג דפליגי רב ושמואל קי"ל בביצה פ"א
 [ד' ה'] דאפילו לגבי רב דהלכתא כוותיה באיסורי לגבי שמואל אמרינן דהלכתא כר' יוחנן. והא דמיפלגי
 התם אב"י ורבא בסוף ע"י [ס"ז ו'] אי אזלינן במין במינו לאסור כל שהוא כהר ששא או בתר טעמא מפרש
 לה רבנן (יב) כטבל ובתרומה דאמר ר"י וה"ל במינן במשהו בטבל. ובתרומה נמי לא שנה דחד טעמא הוא
 דמתהוא טעמא דאמרינן בטבל כהיתרו כך איסורו אמרינן בתרומה שהתורה מתרת את הטבל בכל שהוא.
 והא דאמרינן [מ"ט פ"ט מ"ט] תרומה עולה כאחד ומאה אפילו מין במינו כדאמרינן בספרי [ס' קמ"ט ק"ז] את
 מקדשו ממנו שנפל לתוכו מקדשו ההוא יבש כיבש קאמר (יג) אי נמי יכולין אנו לומר ההיא בתרומת
 מעשר והכא בתרומה גדולה וכאשר פירשתי הטעם דחטה אחת פוטרת את הכרי אבל לא מצאתי הילוק
 לענין איסור בין תרומה גדולה לתרומת מעשר. פירשנו מה מכסין צא ולמד במה מכסין דתנן [מנח"ם פ"ה ה']

תועפות ראם

(י) עמאלה הוסיף דבינו תיבת עמאלה היתה שנמשנה וכן פי' הרמב"ם צביה"מ ויש לפרש היתה פי' עמוף חי והוא ע"ד פרש"י בדרש היק"י (יא) עיין פסחים ל' א' תוד"ה אמר ונבחים ע"ס ב' תוד"ה ר"ל ותולין ל"ו א' תוד"ה אמר באורך פיר"ת, ודבינו לשיטתו דס"ל משנת ראב"י קב ונקי אפילו בדברייחא עיין לעיל סי' כ"ו ובציורי אות רל"א דלא כהעשור סוף חלק ה' דהל' שחיטה שכל' שם ומסתברא לו דלא אמרינן קב ונקי אלא כמשנה אבל בדברייחא לא. (יב) רבנן ט"ס וז"ל רבנו וליכ' ר"ת בס' הישר סי' שצ"ב ועיין ובהם ע"ג א' תול"ה ר' יהודה אומר ובמנחות כ"ב ב' תוס' ד"ה ור"י סבר והריקאנטי סי' ר"ט כ' פסק ר"ת והר"א מייזן דמין צמחי בטיל כו' עיי"ש שהביא כל דברי רבנו עד מפרשי אלו רבנן בטבל ותרומה ופי' שם בציואר מעשה בלל"א דמ"ס הריקאנטי מפרשי אלו רבנן ר"ל ר"ה והר"א אולם סוף הר"א כאל' שאמר רבנן טעמ"ל רבנינו ור"ל ר"ת. ובציו"ר דק"ו א' רש"י ד"ה תמירא דחייזי ותמירא דשערי' כ' חד תולין וחד תרומה וטעמ"ל לתוך זה וז' שם הריטב"א דפרש"י לא נהירא דתרומה באחד ומאה היא אפי' מין צמחי כדאיתא בכ"ד אלא הכא בחמירא של טעמ"ל ופלי משכ"ר ור"ת יש ליישב פרש"י ואפשר שזה כיון דרש"י במש"ב שם וכל מבי"מ במשנה לקמן פסקין דלאו הלכתא הכי אלא אפי' מין צמחי בנ"ס תוך מטבל וי"ל ועיי"ש במהרש"א שכל' לא ידענא היכא כו' ד"ל דכוותה רש"י לאוקמיה קך פלוגתא דאביי ורבא אליבא דר"ע ואף לר"י ור"ל דר' ע"ג ב' דס"ל כל איסורין שבתורה בין צמחים בין שלא צמחים בנ"ס והיינו כמב"ר כאל' דפלוגתא דאביי ורבא הוא בטבל [ה"ה תרומה אחד עממא הוא] וי"ל דאף ר"י ור"ל מודו בהו דצמחים במשכו ומש"ה פרש"י וכל מבי"מ במשנה לקמן פסקין דלאו הלכתא הכי ור"ל למ"ס ר"י ורש"י דלפי' מין צמחי בנ"ס ודוחק. לאוקמיה קך כוונתו דלא טותייהו לך ל"ל מיידי הכא בטקט גוויי דטעמ"ל ותרומה וי"ל. (יג) הוא סי' ו' ציבט קאמר א"כ כו' עיין צביה"מ מקוצת נגדריס ל"ו א' עיי"ש שם בל"ל שם תרומה שנטעו ודנו גדוליו על עיקרי מולד כהנה בצו"ל ודנו גדוליו על עקרי מולד שנטעו בצו"ל ובתרומה בטעל ובתרומה מעשר דלאיסורי' קך עלייתו משמ"ה מוסיף חד לתרומה מעשר אבל בת"ג דחסה אחת פוסרת את הכרי איסורא במשכו מיד דהוא אסבל דאי"ר יוחנן בע"ז ע"ג ב' כהתיירו קך. איסורו וחסה אחת פוסרת את הכרי ותרומה גדולה ממי ל"ס כו' עכ"ל ובס' שלמי נדרים נגדריס שם הביא ד' הש"מ וכ' עליו וז"ל פלוגתא מחד צמחי שהוא נגד משנה ערוכה ובדברייחא דהא מנואר להדיא במס' ערלה רפ"ב ההרומה ותרומ"מ של רמאי כו' עיין בצ"י ומאה והתרומה הוא של ודאי כמש"כ הר"ש שם כו' וכן לקמן בסוגיא זו דף הסעוף התיקן וכ"ד שאין לו מתירין כגון תרומה ותרומ"מ כו' נתנו בהם חכמים שיעור חשבון צ"ל שם ולא אסתמיס בשום דוכתא לחלק בין ח"ג לתרומ"מ ובכ"ז דלמרינן תרומה עולה בק"ל חסה תרומה תנינן וז' דבר חשבון חלקן ונקטתו וז' רב וחבר ולא מנחתו וי"ל עכ"ל ומתמכ"ס בסק אלא מנא ונחתא מנחתו כס' יראים להר"א כמש"כ רבנו כאל' ונאשר כהוב נס בספר יראים הנדפס כבר א' מני שמעון אנו לומר שהיא תרומה ור"ה בצ"נ כו' ואשר הקשה מהדברייחא נגדריס ל"ה א' לכאורה לק"מ דהא גריסא דברייחא שם אמר ר' שמעון כ"ד שי"ל מתירין כגון טעמ"ל כו' וא"כ לא ס"ל אותה בדברייחא הסעם בטבל משום דכהתיירו קך איסורו ולכן שאני תרומה מטבל ושסיר דמיא תרומה גדולה ותרומ"מ להדיא משא"כ דברי רבנו וסמ"מ להקטם שאמרו בע"ז ע"ג ב' דכהתיירו קך איסורו על הדברייחא דמיידיי שיעורא לה"י ור"ל דהוא טעמ"ל במשכו דלא חסבה הדברייחא רק טעמ"ל ולא נקטא כדנקט ר"ש בדברייחא נגדריס נגד"ה א' בהא דדעס"ל לא בטיל כגון טעמ"ל והקדש והדס וע"ד דהדברייחא סוגרת דעס"ל בטיל והא דטעמ"ל בטיל הוא משום דכהתיירו כו' וא"כ תרומה דמיא לטעמ"ל מה"ס ושאי"ת תרומ"מ מת"ג. ונראה דרבינו הר"א ה"ק דיבט ציבט בצ"נ ולא בלה בהרומ"מ עולה ב"ה ומאה ופי' מני שם ר' רבנו לא לחלק על התירוף ה"ה הוא יבט ציבט קאמר בא אלא להוסיף עליו דלפי' לא בלה בהרומ"מ עולה ב"ה ולא בצוה מייבט שיעורא שם ובכ"ז דתרומה עולה ב"ה ומאה בדבר צ"נ והר"ר יוס טוב טעמ"ל הקשה לר"ת ועיין צביה"מ ע"ג א' תוד"ה ר"י ומנחות כ"ב ב' תוד"ה ור"י ממה שמצינו דלפי' לה עולה באחד

ספר עמר ואיסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים 506

רשב"ג אומר כל דבר שמגדל בו צמחים מכסין בו פי' צמחי זריעה כדאמרין בגמרא [פ"ה ג'] דרש ר"ג בר רב חסדא אין מכסין אלא בדבר שזורעין בו וצמחים בו (יד) צמחים של משנתנו מפרש וק"ל כ"מ ששנה רשב"ג במשנתנו הלכה כמותו חוץ מערב וצידן וראיה אחרונה ואע"ג דאמרין בב"מ בהמפקיד [ג"ה י] אמוראי גינהו ואליבא דר' יוחנן סוגיא דתלמודא הלכה (שו) איתא. ומעמא דמגדל צמחים נקרא. עפר דכתיב ומעפר אחר יצמחו אלמא דבר המגדל צמחים נקרא עפר פי' צמחי זריעה שיש דבר שמגדל צמחים ואינו ומגדל צמחי זריעה כמו הסדר דכתיב ביה לא מקום זרע ומתרגמין לא אתר כשר לבית זרע והיינו דתנן

תועפות ראה

ומאם וחזר בו ר"ת דודאי אין חילוק בין לה ליבש עיי"ש וע"ז רבינו דהחילוק בין לה ליבש קיים אלא שמוסיף בלח דתרו"מ דוקא עולה בל' ומאם וא"ש דהני מקומות שר"ר יו"ט מנינו לאוקומה בחרומות מעשר וא"כ מהמשה רפ"ב דערלה שהביא השלמי נדרים לק"מ לרבינו הרא"ש דלתיא ציבס ציבס, ומה שסיים רבינו אכל לא מלחי חילוק לענין איסור בין ת"ל לתרו"מ כ' השם חדש פי' דלע"ג דיש חילוק לענין ביטול דה"ג הוי ברוב ותרו"מ הוי בק"א מ"מ לענין איסור אכילת חרומה אין חילוק בין ת"ל לתרו"מ עכ"ל ופ"ס הוא דבדבריו וכו"ל דיש חילוק לענין ביטול דה"ג הוי במשהו ותרו"מ הוי בק"א מ"מ כו'. (יד) בו נדרפס ליתא חיבה זו וכן לפלוג במגדל ומלמיה ותל"מ ומגדל לי להניס כאל חיבת שמגדל קודם חיבת בו וכו"ל ומלמיה. שמגדל בו צמחים של משנתנו כו' וכדברי רבינו כ"כ העיבור ככו' הל' שחיסה וכו' ומגדל צמחים פי' בגמרא דהיינו שזורעין בו ומלמיה אכל בקרקע שאינה עושה פירות כגון מדבר אע"פ שמגדל צמחים אין מכסין בו כדמוכח במתניא הוה מהלך במדבר ואין לו עשר כו' עכ"ל ועיין בחולין פ"ה ג' הוד"ה אלא, והרא"ש פ"ס כסוי הדם כ' אלא דלדע"ה ר"ג בר ר"ח אין מכסין אלא בדבר שזורעין בו ומלמיה וכו' לאסוקי עשר המדבר אע"ג דעשר שמו והוא כשאר כל עפר הוהיל ואין מלמיה מה שזורעין בו גרע טפי מכל הני דקתי לעיל שמגדלין צמחים ואין שמן עפר עכ"ל ופי' דברי הרא"ש הוא כמ"ס תלמודו רבינו ירוחם נפ"ו אות ה' ח"ד וכו' ובעיני דבר שמכסין בו יס' ג' חילוקים האחד דבר שאינו עפר ומגדל צמחים כלומר מאחר שהלמיה כבר הוא מגדלן אע"פ שאינו מלמיה משיקרו שאם היו זורעין בו לא הו' אומה כיון שיש לו כ"כ ענין שאע"פ שאינו עפר הוא מגדלן בעלמא אם הלמיה כבר זרע למעלה ונעורת פשתן דקה ונסורת של חרשים כו'. הב' כל דבר שהוא עפר ממש אם יהיה גרוע כ"כ שלא יהיה מלמיה משיקרו אפי' יגדל צמחים כגון ארץ מלחה כיון שהוא עפר והוא גרוע כ"כ אין מכסין בו וכן נפריה ומלא. הג' כל דבר שקראו הכתוב עפר אפי' אין מגדל צמחים מכסין בו כיון שהכתוב קראו עפר והכתיבו כגון שחיקת דיני וכן וכגון אפר כך פסוק שם עכ"ל ופי' דברי רבינו ירוחם ר"ג בר ר"ח אינו מפרש דברי רשב"ג ומגדל צמחים שאמר רשב"ג לאו היינו הך שזורעין בו ומלמיה דלמך ר"ג בר ר"ח דלא כהיראש ופי' דעפר המדבר דמאחר שהוא עפר ממש והוא גרוע כ"כ שדבר שזורעין בו אינו מלמיה אין מכסין בו אע"פ שהוא מגדל צמחים דדוקא בדבר שאינו עפר הוא עולה מגדל צמחים ונקרא צום מין עפר משא"כ בעפר ממש והוא ג"כ כוונת הרא"ש דלעיל כ' כל אותן המגדל צמחים קרי מין עפר והיינו אותן שבדברי ת"ק במשנה וכן בדריאח אותן שמכסין בהם ולא צעין צום שזורעין בו ומלמיה והוא חילוק הא' שבדברי ירוחם, ודברי ר"ג בר"ר חסדא מפרש דהיינו בעפר ממש דשם צעין שזורעין בו ומלמיה לאסוקי עפר המדבר והוא חילוק הב' שבדברי ירוחם, אינרא דנעור ו"ד סי' כ"ח אלא"ל כרבינו ירוחם ג' חילוקים דהמור לא זכר אותן דמגדל צמחים כ"א הדברים שהורשים הנורשים בהם מלמיה ואם אינם מלמיה אם נקראים עפר מכסין בהם ועי"א המור לפיכך מכסין בזבל הדק כו' וא"כ להקדור ז"ל דר"ג בר"ר מפרש דברי רשב"ג במשנה וכמ"ס הרא"ש כאל וכו' הב' צור שם אך חמיה על הב' שלא הרגיש שם לרבינו ירוחם ר"ג בר ר"ח אינו מפרש דברי רשב"ג ודברי הרא"ש מתפרשין יותר כשיטה תלמודו רבינו ירוחם ועיין בשל"ג פ' כסוי הדם שכו' לפיכך אין מכסין בעפר המדבר שאע"פ שקרוי עפר בלשון בני אדם אינו נקרא עפר במקרא עיי"ש שכו' כן בביאור דברי הרא"ש ובאמת ע"ה דברי רבינו ירוחם מתבארין היטב דברי הרא"ש והחזקו"מ קפ"ו כ' וכל עפר צעול דק בכדי שאין היוצר צריך לטותו ראוי לבטוח וכן מה שנקרא עפר אע"פ שאינו עפר ממש מכסין בו עכ"ל ואין שום רעו דבריו לענין כל אותן הדברים שצמחה וצבריהא ולא כ' אלא מה שנקרא עפר דהיינו חלק ג' שכו' רבינו ירוחם ולא דבר כלל מאותן ב' חלקים האחרים וז"ל. (שו) הלכה איתא. עיין לעיל פ"ס קמ"ב ופי' ר"ת וכו' שדי חמד כללים מערכת כ"ף כלל ק"ל העמיק הרחיב צום הכלל דכרוב בקודש ורואית להעיר במשכ"ש פ"ק ח' וכו' והרב מעשה רוקח האריך בענין זה והביא מש"כ החי"ט דהרמב"ם ז"ל האי כלל וסין כתב הרב מוהרא"ח בפ' מזורע וסיים ובאמת כן הוא ג"כ ברוס"ה ע"ז דל"ב דליכא אמוראי דל"ל האי כלל ופי' עיי"ש ולא היה צריך להביא מדברי התוס' שהרי תלמוד ערוך הוא דליכא אמוראי דל"ל האי כלל צמחיה דר' יוחנן ורבא משמיה דר' ז"ל האי כלל עיי"ש וגמרא גמור עכ"ל השדי חמד שם ובמחל"ת (תוס' כ' ע"ד המעשה רוקח ולא היה צריך להביא מדברי התוס' כו' ובאמת צריך וצריך וכו' הרב מוהרא"ח בפ' מזורע כפי מה שפסקתיה מלחא כי הכלל הוא המאמר שכו"מ שגה רשב"ג במשנתנו הלכה כמותו אינו משכס לפסק הלכה דאמוראי גינהו ואליבא דר' יוחנן וצמחה מקומות מלחא שהוצרך הגמרא למור הלכה כרשב"ג והו' לאות שאין הכלל הוא מוסכם עכ"ל ויפה כ' הרב מעשה רוקח עמ"ס מוהרא"ח וכו"מ מלחא שהוצרך הגמרא למור הלכה כרשב"ג והו' לאות כו' שכו' התוס' בע"ז ל"ב ב' ד"ה הלכה עיי"ש ואילו דברי התלמוד ערוך שכו' השדי חמד כ' הרא"ח בעלמא דאמוראי גינהו ואליבא דר' יוחנן וצמחה משדי חמד לא ראה פנים מוהרא"ח עכ"כ מה שכתב ועיין ביאור הגר"א וכו' וכו' ס"ה חכ"ג סק"ל ליקוט שני. עוד כ' בשדי חמד שם פ"ק כ"ג וכו' ומדברי הרא"ש למדנו דסובר דגם על רשב"ג החולק ע"ה ר' אליעזר נאמר הכלל וכו' הק"ג על דברי הרא"ש פי' אע"פ פ"ס כ"ו וכו' ועוד נשמע מן דא דך כלל דכ"ל הלכה כרשב"ג קאי בין ארשב"ג שהיה בימי ר' אליעזר ובין רשב"ג אינו של רבי דלא כהתוס' שנשמעין כתובות ס"א ב' ד"ה הלכה

ספר עמוד ואיסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים רנד

היה מהלך במדבר ואין לו עפר לכסות שורף מליתו ומכסה לפי שעפר המדבר פסול לכסות ואפילו אפר אוכלין (טז) אינו מגדל צמחי וריעה כעפר עצים ושלית אפילו הכי מכסין בו דתניא ב"ש אומרים אין מכסין באפר וב"ה אומרים מצינו אפר שנקרא עפר שנאמר ולקחו לממא מעפר שריפת החטאת וק"ל כב"ה אבל אפר עצים מגדל הוא צמחי וריעה ומכסין בו דברי הכל דתנן בביצה פ"א [ג' א'] בין לב"ש בין לב"ה אפר כירה מוכן הוא. אמר ר' זורא אמר רב [מליו ג"א א'] (יו) השוחט צריך שיתן עפר למטה ועפר למעלה שנאמר וישפך את דמו וכסוהו בעפר עפר לא נאמר אלא בעפר מלמד שהשוחט צריך שיתן עפר למטה ועפר למעלה אם מצא עפר תחוח אין מכסין עד שיגיעונו (יח) ויוסינונו שעפר למטה ועפר למעלה מוכסוהו בעפר נפקי ואם כן שניהם שווין כאשר עפר למעלה לא מופטר כדתנן [פ"ו א'] כסוהו הרוח חייב לכסות עפר למטה נמי לא שנא והיינו דאמרין בחולין פ"ב [ג"א א'] דמומן ליה עפרא בכולא פקתא וצריך שיהא עפר תיחוח דתנן [פ"ה א'] מכסין בחול דק אבל לא בחול הגס ואמרין ה"ד חול הדק כל שאין היוצר צריך לכותשו הלכך

תועפות ראם

הלכה שמתקין בזה עכ"ל הק"נ וכ"ד רבני זרפת שהניאו חר"ה הניא דבריהם בא"ס שם ד"ה א"כ וכ"כ הרב מקנה אנרסס שם דקן דעת הכ"מ בפ"ו דערבין ה"ז דנס לגבי רש"י החולק עם ר' אלישור איחיה להאי כללא עכ"ל ואין דבריו מוכרחין כלל וגם אין דברי הק"נ נראין והרא"ש ס"ל ג"כ דכללא דהלכה כרש"י נמשנה קאי על רש"י אצ"ו של רבי וחו לא אלא שהרא"ש מפרש דקן רש"י הסטי נמשנה דפ' אט"פ הוא אצ"ו של רבי וכ"כ הבה"ד ערך רש"י הזקן וז"ל אצל הרא"ש סי' כ"ו בתנן כו' א"כ רש"י זה הוא אצ"ו של רבי בן ר"ג דיבנה עכ"ל הבה"ד וראיתי להרב הגאון ר' בללאל הכהן ז"ל בקונטרס הוראת היתר שלו שכ' ע"ד הגר תמיד שכ' עמ"ס הרמב"ם נפיק"מ דכריתות ד' ה' דהלכה כרש"י דה"ס משום דק"ל הלכה כרש"י נמשנית עיי"ם וז"ל הגר"כ נעלם ממנו או דרש"י שנסכים ולימד כו' הרי היה לו צו"כ וא"כ ע"כ ללא היינו רש"י דכלל ה"ס דק"ל כוותיה נמשנה שהוא אצ"ו דרביט הקדוש טעודע ורש"י דכריתות היה אצ"ו דר"ג דיבנה עכ"ל והנה דעת הגר תמיד כהק"נ ודעת הגר"כ כמו שכתבתי דלא כהק"נ ואין כאן העלם דבר, ומ"ם נמשנה דערבין כ"ז א' כ"ז א' רש"י אף הערב לאשה נכתובה כו' נראה פשוט שהוא רש"י אצ"ו של רבי המוזכר בכל ה"ס נמשנה וא"כ נס ד' המקנה אנרסס בשם הכ"מ יתא והנה השם חדש כ' עמש"ל וק"ל כ"מ שניה רש"י נמשנית הלכה כמותו הלכה מכלל דפליגי וא"כ ס"ל לרבינו כהמ"כ ה"ך צ"ס שאלחות דרא"ג דרש"י נמשנה פליגי על הת"ק וכ"כ ה"ס פ"ז דחולין סי' ס"ז והג"ל ד"ל דנס רבינו מפרש כהמ"ס והרא"ש דרש"י נמשנה אינו חולק על הת"ק ולא בא רבינו להוסיף אלא ממ"ם ר"י בסופו ט"ו א' החורה אמרה בעפר והלכה ככ"ד ולר"י באמת מכסין אפי' במידי דלא חקר עפר עיין בתנ"ס סי' כ"ח אות ב' ומ"ם כ' רבינו דק"ל רש"י נמשנה (טז) אוכלין ושלית אינו כו' כאשר עתה אפי' הכי כו' כ"ל וכן הנהיג השם חדש בגדפס ודברי רבינו מתאימין עם דברי ר"ת חולין פ"ח ב' חוד"ה מצינו דאמר שם דלפני כירה שבה מן העצים מגדל נמחין ולא דמי לאשר אוכלין ושלית דלא מגדל נמחין ועיין ס' הישר לר"ת סי' שפ"ו ופ"ו (יו) ז"ל הרי"ף בפ' כיסי הדס נרמין בפ' השוחט אחד בשוף אר"י אמר רב השוחט כו' ועפר תיחוח למעלה ובי"ס בפ"ק נמי איתא עכ"ל וכ' ע"ו המע"ס להרא"ש פ' כסוי הדס סי' י' אות ו' ואני תמיהא לנ"ל למהדורי אמריות כרחוקים והוא קרוב אלינו צ"ס פרקין עכ"ל ולי נראה דלדיוק הביא הרי"ף ה"י ב' מקומות דמשם מוכח דהלכה כר"י א"ר וכמ"ס כ"ה"ו ה' כסוי הדס סי' שפ"ו מדפריך מיינה בפ' השוחט ופ"ו לה דמומין לה לעפרא דכ"ל פקתא ש"מ דכ"ה הלכה וכו' כן מלאמרו פ"ק ד"ס רבה ור' תרומות ויבם ש"ק (יונה ג') ויחבסו שקיס (סס) ומלאנו ב' מתכסין בשקיס (מ"ב י"ט) ודעת חז"ל דשימוש הב' מורה דר"י לא נראה להרי"ף להוכיח דהלכה כן והוא צרור ומלשון הרשב"א בתה"א נראה לי לומר דכוונת הרי"ף דמילתא דר"י א"ר הוי לעיכובא ואם אין לו עפר למטה ולמעלה לכסות לא ישחוט דז"ל הרשב"א בתה"א בית א' שער ה' מי שאין לו עפר לכסות צו אסור לשחוט דתנן כו' ונרמין בפ' השוחט כו' והא צ"ע לכסוי לדמי' כו' וה"ו משמע בפ"ק דיו"ט בפלוגתא דר"י ור"ה עכ"ל ודו"ק. (יח) שייעירונו כ' הגר"ד שליט"א ז"ל שייעגענו כגדפס, וכ' השם חדש שכוונת רבינו היא כיון דשניהם שווין עפר מלמטה ועפר מלמעלה כשם דעפר מלמעלה צריך שיחננו בידו כן עפר מלמטה צריך שייעגענו בידו ויומינו דוחק וז"ל עכ"ל השם חדש ואני אומר דדברי רבינו נכונים לפמ"ש"כ התו"ה פ' אחרי סי' ק"כ צביאור דרשת חז"ל שצריך שיהן עפר למעלה ועפר למטה מדלא כתבו וכסו עפר רק וכסו עפר וז"ל ר"ל כי מלאנו בלא ב' השימות ויבם ש"ק (יונה ג') ויחבסו שקיס (סס) ומלאנו ב' מתכסין בשקיס (מ"ב י"ט) ודעת חז"ל דשימוש הב' מורה שמתכסה סביב כמו בהמון גליו נכסחה (ירמיה ג"א) וכסו בה א"ת ארון העדות (במדבר ד') ויכסוהו בגדים (מ"א א') פי' סביב סביב ולכן במ"ם וכסוהו בעפר הוציאו סי' עפר למעלה ולמטה עכ"ל והוא על דרך פרש"י חולין ג"א א' בעפר משמע כולו עמין בעפר וכיון דעל שניהם הוא אומר וכסוהו שפיר כתב רבינו שער למטה ועפר למעלה מוכסו בעפר נפקי וא"כ שניהם שווין כו' וכמ"ס התנ"ס סי' כ"ח ס"ק י"ג דכל שהוא לא עבד מידי אע"ג דשוחט ע"ג העפר תחוח אין זה מיקרי מכסה דשוחט הוא ולא קעביד מידי. לענין כסוי למטה כו' אולם לפי פי' האחר שכ' בתה"ה שם חז"ל וגם י"ל שפירוש שאלה בעפר מוכס נס על פסל ושפך. ושפך את דמו בעפר וכסוהו בעפר (זה לא היה צורך אם היה כתוב עפר. וכן פי' הרלב"ג) וכן מורה דעת בעל הטעמים שנקד האתחנה על מלת עוף והיה יותר ראוי על מלת דמו שהוא התנאי וע"כ שם"ס ושפך מוכס למטה ומחובר אל מלת בעפר עכ"ל ולפי"ז שפיר י"ל שהעפר שלמטה א"ס שיתן השוחט אלא שצריך שהשוחט ישפוך את דמו בעפר תיחוח ותל"מ רק על עפר שלמעלה אמרה תורה וכסוהו וזהו דעת האו"י ח"א סי' שפ"ו דפשיטא דשוחט לתוך עפר תיחוח אע"פ שלא הומונו לצורך כסוי עכ"ל האו"י וכ"כ הרא"ש ס"פ כסוי הדס וז"ל מתינת הדס על עפר תיחוח שחיב מתינת עפר למטה ולא צעין שיתן העפר תיחוח ביד אלא תלא עפר תיחוח ושחט עליו דיו הוא בך ט' עכ"ל וכ"כ ה"ס חולין פ"ו

ספר עמוד ז איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים וראים

(יט) צריך לכותשו ולתוחשו ויה יפה וטעמא דכתיב מי מנה עפר יעקב וכתיב אשר אם יוכל איש למנות את עפר הארץ אלמא דבר דק שאינו נמנה הוא הנקרא עפר, ועפר לח הנלקט יחד אין מכסין בו כדאמרין בפסחים באלו עוברין [מ"ז ב'] במתנתא (כ) פ"י ארץ לחה ולא חזיא לכיסוי.

סימן תל"ט [שיב]

טבילה בזמנה. צוה היוצר טמא שרין טמא מת זוב וזבה ונדה שלא יקדימו זמן טבילתם דכתיב ורחץ במים וטהר בערב. ולאחר זמן טבילתן אם (א) מצוה שלא לאחר נחלקו רז"ל דתניא בשבת פ' כ"ב הקדוש [ק"ג ב'] הרי שהיה שם כתוב על בשרו לא ירחץ ולא יסוך ולא יעמוד במקום המטונפות נזמנה לו טבילה מצוה כורך עליה גמי או סמרטוט ויורד וטובל ר' יוסי אומר לעולם יורד וטובל בדרכו ובלבד שלא ישפשף

תועפות ראם

פ"ו סי' י"ה דא"ש הזמנה כלל וסותר דגריו למש"כ פ"ב דחולין ס"ס י"א עיי"ל וראיתי להם חדש שהביא מהכנה"ס בהנ"ל אות י"ז וכן משמע בח"ה להרשב"א [כדעת בעל העיטור שהיא כסברת רש"י] וכל ענין השם חדש ולפ"ד לא ידעתי מהיכן משמע בן מדברי הרשב"א בח"ה כ"ו ואי אומר דזמנה הכנה"ס למש"כ הרשב"א בח"ה כ"ו דלר"ך לנרד בדס היתו וכו' הגאון ר' מאיר יונה וכו' בשער החדש ביאור להעיסור סוף הל' שחיה אות פ"ו וז"ל ונלע"ד דהך מחלוקת הוא ג"כ בדס היתו דלרבינו [העיסור] ודלר"ך לנרד בדס היתו אצל להרשב"א ורשמי"א ח"ג לנרד בדס היתו ע"כ ולענין מה שהקשו השם חדש והגאון רמ"י שם ממש"כ הרשב"א בח"ה לחולין דל"א להשיג על פרש"י שם וז"ל ואינו מחזור בטיני דעפר כסוי א"ל וימון כזה עכ"ל ואל"ו לפתח"כ הכנה"ס ע"ש הרשב"א יקשה דברי הרשב"א אהר"י נלע"ד דדעת הרשב"א כדביט הרא"ש דמחמיר יותר מפרש"י ובתי שיעטעט ויזמינו בידים לא כזה וזהו כוונת הרשב"א בח"ה לחולין דעפר כסוי א"ל וימון כזה אלא בידים דוקא והבן ודעת רבינו הרא"ש לא הוצא ברע"י וי"ד סי' כ"ח סעי' ה'. (יט) הלכך לר"ך לכותשו ולתוחשו יפה יפה, משמע מדברי רבינו דפסק דלר"ך ולא לר"ך דמיפך איסורו אסור לכסות וא"כ לא הביא אלא ל"ק חול דהק"ו ש"מ דמפרש כפי' הרי"ף ש"כ הרא"ש שם ולא כפרש"י וכו' השם חדש וענין לשל ס"ס כ"ז מ"ש בביאורי. (כ) במתנתא פ"י כ"ו וכו' העיסור ואין מכסין ככ"ד שיש בו לחלוחית מים כגון מחיתתא כדליתא פ' אלו עוברין אכתישה"ל לחייב הוהיל וחיי לכסות בו דס נסור ומסקנא בטינא סינא כן אין מכסין ככ"ד שיש בו לחלוחית מים כמו מחיתתא וכו' ב"י דבסע"ג יליף ליה מדלמדין כס"ש אלו עוברין דמתנתא לאו בר זריעה הוא כ"ו ודבריו שלא נדקדוק דבאמת העיסור נעלמו יליף ליה מפ' אלו עוברין, ובסמ"ג ענין ס"ד כ' אחר הך דאלו עוברין ונעמא דכתיב מי מנה עפר יעקב כ"ו עד שאינו נמנה הוא הנקרא עפר ובינו. הרא"ה כ' הך טעמא לר"ך חול דהק"ו וסמוך לו הביא דעת דעפר לח הנלקט יחד אין מכסין בו לאודועי לן דהאי טעמא שייך לתרומתו וכו' השם חדש ויש לכוין הך פסוק דמי מנה עפר יעקב כ"ו רבינו גם לענין כסוי דר"ל אין חשבון במלות שכן מקיימין אפי' בעפר שהוא דבר שכל וזווי ולא היו כדלי' לעשות כזה ראונו של מקום אלא שמי שהשפיל אברהם את עמו כ"כ ואמר אפי' עפר ואפר זכו בניו לעשות בהן מלות ה' אש"כ דדבר שכל הוא כמח"כ התורה חייב בן בציבור ד' הנמרה דחולין פ"ה ב' והגאון רמ"י בביאור העיסור סוף חלק ו' מהלכות שחיטה כ"ב מדפוס' וכבר קדמו בזה החו"מ אלא דנמרה שם לא חייב עפר כסוי הדס וה"ל במדרש רבה ותנחומא סדר בלק עה"פ מי מנה עפר יעקב לא חשבו כסוי הדס בעפר מהך טעמא שנמרה וראיתי בפי' רבינו חננאל למש"כ פסחים מ"ז ב' ש"כ במתנתא פ"י קרקע שיש בו לחלוחית ואינו ראוי לכסות בו ויש מי שאומר פ"ס יבש עכ"ל ולא אוכל לכוין דברי ה"ס מי שאומר פ"ס יבש הוא מעיקרא הוה מוקימין בטינא וע"י ה' קשה לן ויניח בר זריעה היא ואל"כ מאי אהני לן אם נחרץ בפ"ס יבש ועוד איך איפא הוא לנן במתנתא רומז לפי' פ"ס יבש ופי' יאיר עיני להבין ד' הראשונים:

(א) אם מזה שלא לאחר נחלקו רז"ל כ"ו מלשון רבינו כאן נראה דלע"ג דס"ל דטבילה בזמנה אינה מזה מ"מ חייב לה רבינו במנין החרי"ג טבילה בזמנה והוא כדעת הכנה"ס ש"כ במנין המעות ענין שלו טבילה בזמנה ופי' רבינו היראים דהמעות עשה שיעבילו ביום נא זמן טבילתם שלא יקדימו זמן טבילתם ודלא כהתם' ביומא ח' ה' ד"ה דכ"ע ש"כ על מה ש"כ רבינו אליהו חוקן ז"ל באזהרות שלו טבילה בזמנה יסד דלא כהלכתא ויראים הגדפם הלשון משונה וז"ל שם ולאחר זמן טבילתן מזה שלא לאחר נחלקו בזה רבותינו דחייא כ"ו והנראה מלשון זה דבאמת רבינו נא לומר דהמעות טבילה בזמנה הוא שלא להקדים ושלא לאחר מיהו כ"ז אינו אלא לדעת הסוברים טבילה בזמנה מזה משא"כ למאי דק"ל כדכין דטבילה בזמנה לאו מזה אין לחשוב במנין המעות טבילה בזמנה ובאמת לנן רבינו שזכאן הוא נכון וברור דעל כל האפשרים נחשב טבילה בזמנה שלא יקדימו זמן טבילתם ובענין לאחר זמן טבילתם אם מזה שלא לאחר בזה נחלקו רז"ל והנה הרמב"ם ב' המעות ענין ק"ט כ' להיות הסברה מהלכות טבילה כמי מקום שנאמר ורחץ במים את כל בשרו כ"ו וכו' שם שאין הכוונה במאמר הטבילה מ"ע שיהא חייב כל טמא שיטהר על כל פנים כמו שהוא חייב כל מי שיתבטל בכסות שיעשה ציית או כל מי שיש לו בית שיעשה לו מעקה ואולם הנראה בזה דין טבילה והיות התורה אומרת כי מי שיראה להסיר משומאחו הנה לא ישלם לו זה אלא בטבילה במים ואי יטהר ופי' דבריו ב' משין החכמה דדעת הרמב"ם הוא לפסוק כר"י ב"ר יהודה דדיה לטבילה שיהא נאחרונה וכו' דלא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה דלכ"ע טבילה בזמנה לאו מזה לנן קאמר שהטבילה נעמא אינה חייב בעשיית מעקה או ציית רק כשיראה לעלות משומאחו מזה לטבול במי מקום עכ"ל ואל"כ רבינו היראים דפסק ג"כ כדכין דטבילה בזמנה לאו מזה לא ה' לו לחשוב טבילה

ספר עמוד זאמורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים רנה

ומסקינן דבטבילה בזמנה מצוה פליגי רבנן סברי טבילה בזמנה אינה מצוה ואם אחר לא חיסר מצוה הלכך מחזיר אנמי ור' יוסי סבר טבילה בזמנה מצוה וק"ל כרבנן. (ב) ור' יוסי ברבי יהודה נמי קאי כרבנן דתניא בהמפלת [כ"ט נ'] ר"י ב"ר יהודה אומר דיה לטבילה באחרונה אע"ג דבשמיטתא דטועה אשבתן דב"ש וב"ה אית להו טבילה בזמנה מצוה קסבר ר"י בר' יהודה לא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה ומנלן דבהקדמה הקפיד הכתוב ובאחר לא הקפיד שהרי האחר נתרבה לענין הזאה דתניא (ג) והזה חתהור על הטמא ביום השלישי וביום השביעי אין לי אלא שביעי שמיני תשיעי מנין ת"ל וחטאו מכל מקום וכשם שנתרבה האחרון בהזאה כך נתרבה בטבילה שהרי צריך שתקדים הזאה לטבילה דתניא בספרי אם קדמה טבילה להזאה לא יצא דכתיב וחטאו ביום השביעי ואחר כך ורחץ וטהר ואמרינן נמי במגילה בפ' הקורא למפרע [י' א'] דאיתקש טבילה להזאה דכתיב (ד) וחטאו ביום השביעי ורחץ וטהר.

סימן תמ [שמו]

מצות נדרים ונדבות אם עולות או שלמים. צוה הב"ה בנדרים ונדבות להביאם למקדש (א) דכתיב בפ'

תועפות ראם

טבילה בזמנה כ"א דין טבילה בהרמב"ם ובאמת להלן סי' תמ"ב כ' היראים' פמא"ס לטהרם בהזיות וטבילה וא"כ מש"כ וטבילה היינו דמי של הרמב"ם ענין ק"ם ומה זה? שכל כחן טבילה בזמנה חולס רבינו לשיטתו שכל לעיל סי' ג"ג שלא לאכול סכס ב"ד דכתיב ואכלו את הבשר כלילת היום כלילת היום ואינו נאכל ביום ולא הבא מכלל עשה עשה וכו' דעת הרמב"ן בספ"י להרמב"ם סי' הרמב"ן ע"ס זמנין המנות עשה ששם הרמב"ם לפי דעת הרמב"ן מזה"ש. שגלוטיו נכבש בהשחת ביום ארבעה עשר בערב שהוא יאכל כלילת לא ביום משעת שחיתו כו' שהוא עובר בפשה כלומר בלאו הבא מכלל עשה שהוא עשה עכ"ל וז"ל היראים' כחן זמנין המנות עשה טבילה בזמנה שלא יקדמו וזמן טבילתם דכתיב ורחץ זמנים וטהר בערב והוא פסוק ש' חקת במדבר י"ט ו"ט וחטאו ביום השביעי וכבס נגדיו ורחץ זמנים וטהר בערב וכו' רבינו בסמוך דברי הספרי אם קדמה טבילה להזאה לא יצא דכתיב וחטאו ביום השביעי וא"כ וכבס נגדיו ורחץ זמנים וטהר בערב וקודם לכן לא והרמב"ם לשיטתו שלא מזה ענין כאלו זמנין המנות שלו ומעתה אומר אני בפעם הרמב"ן ז"ל בסוף ההשגות שכל' סלק זמנין המנות להרמב"ם י"ד מנות מן. ז"ה עד ק"ה ונמצא שהמנוח ק"ס שכל' הרמב"ם נס הרמב"ן מנחה והמנחה כ' נראה דעת הרמב"ן כדעת ר"ה דטבילה בזמנה מזה וכת"ק דר"י ב"ר יהודה דל"ל כן נדה שם ולא יחא של סלק מזה זו זמנין המנות עכ"ל המנחה ועל דעתו אינו כן דגם הרמב"ן סובר דטבילה בזמנה לאו מזה כדעת רבינו וכו' ואס"ה חצי טבילה בזמנה שלא יקדים ולא הבא מכלל עשה עשה כשיטתו ה"ל וכדעת רבינו היראים' כחן. (ב) וק"ל כרבנן. כר"ת בתוס' יומא ה' א' ד"ה דכ"ע שלא כדברי ר"ה ועיין טור יו"ד ריש סי' קצ"ו ובהגמ"י. להרמב"ם פ"ד מהל' א"כ ה"ה מוזין אות ד' כ' בזה"ל בירושלמי נר' עליה הדא אמרה שאסור לשהות בטומאה כו' והוא ט"ס וז"ל הנין אות ד' בהרמב"ם שם הלכה ט' ובתשכ"ן תלמוד מהר"ם סי' תע"ו הביא ד' הירושלמי וס' ת"ס הביא דעת ר"ה שפסק דטבילה בזמנה אינה מצוה ומהו ראייה למש"כ כב"ה ביו"ד שם דלף ר"ה מודה לדברי הירושלמי כי שם יבוא הבעל פתאום ויסבור שטבילה והוא לא ידע ואשם, ומש"כ רבינו כחן קסבר ר"י בר' לא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה וכו' בתוס' יומא שם וגדל' ה' א' ד"ה וז"ל מה הנה נדפס כ' בזה"ל קסבר ר"י בר' לא נחלקו ב"ש וב"ה חלף בהקדמה ואינו זמנין אותן הדברים ועיין ספר ס"ד ערך רבא בענין טבילה בזמנה מזה אף שאין בעלה בעיר משום סהרות עי"ש. (ג) דתניא כו' כ"ה בספרי במדבר פ' קב"ס והביא הכ"מ בפ"א מהל' פרה אדומה ה"ב עי"ש, ונראה ציבור ד' הספרי דלחן לומר דוחטאו ביום השביעי אהא לאשמעינן דהזאה בזמנה מזה דל"כ ליהדר נמי הזאה דג' כדבדר הזאה דשביעי וכמש"כ התוס' ביומא ה' א' ד"ה מקשינן חלף ע"כ דוחטאו הוא הפסק מאמר לאשמעינן דוחטאו מכ"מ דהזאה בזמנה לאו מזה וא"כ אמר הכתוב ביום השביעי פי' אם לא נתחברה ההזאה והלך הענין כמלותו ויתחב ההזאה השנייה ביום השביעי אי תיקף להזאה וכבס נגדיו ורחץ זמנים וטהר בערב וכדמסיים הספרי שם שאם קדמה טבילה להזאה לא יצא, והנה דברי רבינו כחן שאמר בפעמא דמ"ד טבילה בזמנה לאו מזה הוא משום דנמרינן לה מהזאה וכדברי הספרי וחטאו מל"מ וכשם שנתרבה האחרון בהזאה כך נתרבה בטבילה לא אחיזא חליבא דכ"ע דביומא ה' א' אמרו על כך פלוגתא דר"מ ור' יוסי צברייתא שם דכ"ע להי תנאי אמרינן טבילה בזמנה מזה והבא צהא קמיפלגי ר"מ סבר מקשינן הזאה לטבילה ור' יוסי סבר לא מקשינן הזאה לטבילה וא"כ ס"ל נר' יוסי הזאה בזמנה לאו מזה וטבילה בזמנה מזה ור"מ ס"ל בשם שטבילה בזמנה מזה כך הזאה בזמנה מזה ועי"ש בתול' מקשינן אחיזא פסוק להו סי' דעבילת בזמנה מזה מהזאה ורבינו כ' דבריו חליבא דמ"ד טבילה בזמנה לאו מזה דכ"כ בהזאה וטבילה מקשינן להזאה וחליבא דהך סוגיא דמגילה כ' א' למקשינן טבילה להזאה וראיתי בהגהות הגר"א ז"ל להספרי שם שכל' להביא וכבס נגדיו ורחץ זמנים אף לי אלא ז' שמיני חשיני מנין עכ"ל ואינו מנין דברי הנהו מ"ל שהעמיד דביו"א לטבילה ולא להזאה ונראה שרצה להעמיד דברי המשנה דטבילה מל' פרה שאמרו שם אכל הוא עממו טובל כלילת ומהו ביום שזה כוונת הספרי ועפ"י פי' הגר"א צמחם שם דר"ל טובל כליל שמיני אחר הזאתו ומהו ביום שלפניו שהוא יום שביעי ודו"ק. (ד) דכתיב כו' חין זה מלשון הנמרה כ"א מדברי רבינו הוא ע"פ פרש"י ועי"ש בתוס' וביצמות מ"ו ז' חור"ה דלחן ובהשגות רבינו שמשון ב"ר אברהם שהביא הכ"מ בפ"א מהל' פרה ה"ב שפי' באופן אחר:

(א) דע דהרמב"ם בפסח המנות כ' בענין זה ג' מ"ע ח"ל זמנין המנות שבראש ס' י"ד ק"נ. להביא כל הקדנות שיש על האדם בחובה או נדבכה בגלל ראשון שפגע בו שאמר ונבא שמה והנחתה שמה. פ"ד. להקריב כל הקדנות צניח הנחירה שנאמר וטע תעשה

510 ספר עמוד ואיסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים

ראה אנכי והבאתם שמה עולותיכם וזבחיכם ואת מעשרותיכם ואת תרומת ידכם נדריכם ונדבותיכם.

סימן תמא [שמן]

תמא (א) לכפר בתחוננים וקרנן. שם יוצרנו יתברך ויתעלה נצח צוה כי יחטא אדם בשונג שחייבים על ודונו כרת יביא חטאת. דכתיב ב' ויקרא ואם נפש אחת תחטא בשונגה מעם הארץ וגו' והביא קרבנו שעורת עזים תמימה נקבה וגו' ואמרינן בהוריות פ"ב מ' א' ובכריתות (ב) פ"א מתני ליה ר' יהושע בן לוי לבריה תורה אחת יהיה לעושה בשונגה והנפש אשר תעשה ביד רמה הוקשה כל התורה כולה לע"ז מה ע"ז מיוחדת שחייבים על ודונו כרת ועל שגתו חטאת אף כל שחייבים על ודונו כרת חייבין על שגתו חטאת ויש חטא בשונג באשם ומויד באשם כדתנן בכריתות (פ' א') ארבעה מביאין על הודון כשונגה ובכולן כתיב בהן וכפר למדנו מוכפר שבשעה שיביא קרבן יתוודה ויתחנן שימחול לו יוצרנו דילפינן מכפרת יוחכ"פ (ג) דתניא ביומא פ' אמר להם הממונה [ג' ב'] וכפר בכפרת דברים הכתוב מדבר אתה אומר בכפרת

תועפות ראה

כל אשר איננו מוצא. פ"ה. להספיל בהבאה הקרבנות מחו"ל לבית הבחירה שנאמר רק קדשך אשר יהיו לך וגדריך תשא וזאת מפי השמועה למדו שאינו מדבר אלא בקדשי חו"ל ע"כ חו"ל הרמב"ם בזה"ש ע"פ ש"ס שזונו להביא כל מה שאנחנו חייבים חטאת ועולה ואשם ושלמים אל בית הבחירה ואש"ס שם בחו"ל כו' והוא אמרו רק קדשך אשר יהיו וגו' ולשון ספרי קדשך אינו מדבר אלא בקדשי חו"ל תשא וזאת מלמד שחייב בטיפול הבאה עד שיביא לבית הבחירה ע"כ והרמב"ם שם השיג עליו וכו' בזה"ל ולשון ספרי כן הוא רק קדשך אשר יהיו לך וגדריך תשא וזאת במה הכתוב מדבר אי בקדשי הארץ הרי כבר אמר הא אינו מדבר אלא בקדשי חו"ל וזאת למד מזה שכל הקדשים הוא ענין שזה ומזה אחת להספיל בהבאתו ולהקריבן לבית הבחירה ע"כ והלכך שמה שם כ' ע"ד הרמב"ם לתמוה דאיכסל ופרח להעתיק כל לשון הרפרי וכבר הביאו הרמב"ם ז"ל בעצמו מה שהיה צריך לו. עוד הקשה עמש"ל הרמב"ם וזאת למד מזה כו' דמשמע שר"ל שמה הלשון דספרי יס הוכחה שכל מזה אחת דלא כהרמב"ם וזאת אין מזה הלשון הוכחה כלל לא למזה אחת ולא לז' מזה ואני אומר דדברי הרמב"ם נכונים מאד ומחוקים מדגש אמרי פיו וכוונת דבריו כן הוא דלכאורה הדין עם הרמב"ם דקדשי חו"ל יס לעשות מזה אחרת לעצמו נבדלת מזהה ששמוה בקדשי א"י וכמש"ל הלכך שמה בעצמו בסוף דבריו שם "דלפוס קושא" איכא לאפלוגי ביניהם עובא דקדשי הארץ קרובים לבית הבחירה ושנחו"ל רחוקים ופרחא יתירא איך בזה והיינו דקאמר בזה קרא תשא וזאת מאי דלא קאמר לעיל בקדשים דמוקמינן לזה בקדשי א"י משום שאלו שבו"ל צריכין הבאה וטיפול ונשיאות יותר מקדשי א"י ולא זה כיון הרמב"ם שהיה דרש דספרי תשא וזאת מלמד שהייב בטיפול הבאה עד שיביא לבית הבחירה כלומר שחייב אחר הוא זה ויש בו די לעשותו מזה אחרת כו' ולכן אין להשוותן ולהכניסם כולן במזה "אחת" ע"כ וע"ז נא הרמב"ם בהשגתו דאינו כן ופרח והעתיק לשון ספרי שאמרו שם תשא וזאת במה הכתוב מדבר אי בקדשי הארץ הרי כבר אמר דמשמע מזה דאי לא שכל כבר אמר בפסוק שפיר הוה מפרשין הכתוב תשא וזאת בקדשי א"י וא"כ אין בלשון תשא וזאת די לחלק קדשי חו"ל מקדשי א"י דעל שיהיה שייך לומר תשא וזאת בין קרוב בין רחוק וספיר סיים הרמב"ם וזאת למד מזה שכל הקדשים הוא ענין שזה ומזה אחת להספיל בהבאתו ולהקריבם לבית הבחירה כלומר ואין הכרח כלל מלשון הכתוב והספרי לעשותו מזה אחרת וזוהי כוונת הרמב"ם. עוד כ' שם הרמב"ם חו"ל והנה הרב חוסם לעצמו המדרש הזה הסמי בספרי והראוי יותר שחפוס הדבר שנגמרא תמורה י"ז ב' קדשך אלו התמורות אשר יהיו לך אלו הולדות כו' והמדרשות שנגמרא הם הראוים לכוהנים בפסוק הלכה ולתפסם עיקר ע"כ וכו' שם המג"ל בזה"ל ומה שאמר [הרמב"ם] עוד כי ממדרש הגמרא נראה שלא בא על קרבן חו"ל נראה לי כי מה שדרשו בו בגמרא אינו סותר כלל למה שדרשו בו בספרי כו' וכ"ל הלכך שמה להשיג ע"ד הרמב"ם שסותר ד' הספרי מדברי הגמרא עיי"ש ובמחל"ת חשדו להרמב"ם בדבר שאין בו להרמב"ם לא בא לומר על הרמב"ם אלא דלא הו"ל להעתיק בספרי כאן קדשי חו"ל יותר מתמורות או ולדות שנגמרא דאין להביא מזה שאם בגמרא חו"ל ולהעתיק מהספרי ואף שיהיה אחת לדניא כמו שעשה רש"י בפי' התורה שהעתיק שיהיה וכן הסמ"ג ע"פ קפ"ה קפ"ט והרמב"ם לשיטתו מהספרי לא הביא תמורה או ולדות שאין די בהם למנותם מזה אחרת כ"א קדשי חו"ל שם רחוקים ויש בהם טיפול ונשיאות אבל הרמב"ם לשיטתו שקדשי חו"ל וקדשי א"י שיהיה שווין בפי' הכתוב תשא וזאת וא"כ שזה קדשי חו"ל לתמורה או ולדות:

(א) תשא לכפר בתחוננים וקרנן. מכאן נראה בעליל כמש"כ מהרש"ם בהקדמתו למנין המלות של בזה"ל בהערות וחידושים אות ג' דלא כמש"כ מראש להגיה בדברי בזה"ל, ודע דנכלל בזה הסימן מה שכתב הרמב"ם ע"פ ש"ס אשם חלוי אף שלא זכרו רבינו. **(ב)** ובכריתות פ"א. לא מנא"ת שם וגרסה דל"ל וביבמות פ"א חו"ל הסמ"ג ע"פ ר"ג וגרסין במס' הוריות ובפ' כלל גדול מזה ליה רבי לר' יהושע דריה תורה אחת וכו' ופ"ה הוא וז"ל מתני' ליה רבי' לזב"ל לזב"ל. **(ג)** דילפינן מכפרת יוחכ"פ כו' וכו"כ רבינו בסוף הסימן ואילו בהפסוק המלכות זאת מנא"ת אינן ג"ס אלא מה מצינו ש"ל מאחר שנאמר כולן כפרה שיהיו שוות וכן בחטאות ואשמות שכתוב בכן וכפר כו' וז"ל לפי דעת רבינו נני פר כהן משיח שטעון וידוי דברים כמש"כ בת"כ ויקרא ד' ד' שאינו טעון שני וודים משמע אכל וידוי אחת טעון ואש"ל דלא כתיב גביה וכפר וע"כ דדעת רבינו כמש"כ מהר"ל בפיה"ת ויקרא ד' כ' דמה שאמר שם הכתוב וכפר עליהם הכהן ונסלה להם ר"ל לכהן משיח ולקבל אשר בשתי הפרצות שיכפר ויסלה לכל אחד מהם בקרבנו חו"ל ועשה לפי כאשר עשה לפי החטאת כן יעשה לו הרי שהזכיר ב' הפריס פר כהן משיח ופר הצבור ועל שיהיה אחר וכפר עליהם הכהן ונסלה להם עיי"ש וא"כ גם בנכן המשיח כתיב וכפר אבל המהי' דלפי דעת רבינו דילפינן מכפרת יוחכ"פ במה מצינו שיהיו שוות א"כ יהיו כולן שטעון אלא ה' קמ

ספר עמוד ז איסורים שאינם נעשים רק לבריות כי אם לשמים יראים רנו

דברים או אינו אלא וכו' נאמר כאן כפרה ונאמר להלן כפרה (ד) מה להלן כפרת דברים אף כאן כפרת דברים ואם נפשך לומר הרי הוא אוסר והקריב וכפר ועדיין לא נשחט הפר. פי' כפרת דברים וידוי ותחנונים ותניא מנין שבאנו נאמר כאן כפרה ונאמר להלן כפרה מה להלן באנו אף כאן באנו ומנין שבשם נאמר כאן כפרה ונאמר בעגלה ערופה כפרה מה להלן בשם אף כאן בשם. ואלו הכפרות הלמדות זאת מוזאת אינן גז"ש אלא מה מצינו שיש לומר מאחר שנאמר בכלל כפרה שיהיו שוות וכן בחטאות ואשמות שכתוב בהן וכפר יש לנו לומר שתהא כפרת דברים עמהם דהיינו וידוי ותחנונים.

סימן תלוב [שט]

טמאים לטהרם בהזיות ושכילה. צוה יוצרנו כי יטמא אדם במת שיוז עליו מי חטאת דכתיב בפי' זאת חקת התורה ואת התורה אדם כי ימות באהל וכתיב והזהר הטהור על הטמא (א) וכתיב ורחץ בשור במים וטהר.

סימן תמג [שסא]

קרבן לראוי (א). צוה הב"ה זכ וזכה מצורע ומצורעת ויולדת במלאת ימי טהרה להביא קרבן כדכתיב בפי' זאת תהיה תורת המצורע וכי יטהר הזב מזובו וכתיב ביום השמיני יקח לו שתי תורים או שני בני יונה ובזבה כתיב ואם טהרה מזוכה וספרה לה לשבעת ימים ואחר טהרה וכתיב. וביום השמיני תקח לה שתי תורים או שני בני יונה ובמצורע כתיב וראה ותכהן והנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע וכתיב וביום השמיני יקח שני כבשים בני שנה תמימים וכבשה אחת בת שנתה תמימה ושלושה עשרונים סולת למנחה בלולה בשמן ולוג אחד שמן ואיתקש מצורעת למצורע. (ב) דכתיב ואיש או אשה כי יהיה בעור בשרם בהרות בהרות וכיולדת כתיב ובמלאת ימי טהרה לבן או לבת תביא כבש בן שנתו [וגו'].

תועפות ראה

כמו צוה"כ ולהדיא אמרו בח"כ שם נבי פר כהן משית שאינו טעון אלא עיי"ש ובאמת לאו מכשרת יוסכ"פ ילפינן לה אלא ממ"ש בח"כ ויקרא ה' ה' מנין שהוא טעון חדו ח"ל והתורה ובספרי זוטא הולך בילקוט פ' נשא רמז הש"ל אמרו אין במשמע שיתודה כיחיד אלא על בילת המקדש דכתיב ביה והתודה ומניין אף מיתות וכריתות אלקות חטאתם חטאתם כו' והרמב"ם רס"ל מהל' תשובה כ' וידוי זה מ"ע כיצד מהודוין אומר אלה הם חטאי כו' וכן בעלי חטאות ואשמות בעת שנגיפין קרבתיהם על שנגזר או על זדון אין מתכשר להם בקרבן עד שיטעו תשובה ויחדו וידוי דברים שנאמר והתודה אשר חטא עליה כו' ועיין בספ"מ להרמב"ם עיין ע"ג מש"ס. ומדברי רבינו ש"ך וכן בחטאות ואשמות שכתוב בהן וכפר כו' יש לנו ללמוד שדעתו כמ"ס הרמב"ם ספ"ג מהל' מעש"ק שאינו מתודה על השלמים דהא לא מצינו בשלמים שכתוב בהם לשון כפרה ומה שפרש"י בחגיגה כ"ג א' ד"ה פר הודאה להודות עליו ועשה לו סמיכה וכיבואו שלמים פי' שם בנבואה ובהנאות מזה איתן שכוונתו לא לזייף אלא לדברי שבה והודיה וכמ"ס הרמב"ם שם וסדרה' דונכער באמרי ו"ל דעירום כ' בהכרח לשון תרומה לז' ק"ו, מקרא מפורש והרמב"ם דה"י ב' (ג' כ"ב) מובנים זכרי שלמים ומתודים לה' וגו' ועפי"ו גם לשון דש"י דחגיגה הוא כלשון הכזוב דה"י שם. (ד) להלן כפרה ועזה אע"פ א"ל ה' אולי אכפרה בעד חטאתכם כ"ה נדפסם ולפי"ו הוא סותר מש"כ היראים לעיל סי' רס"ג ובנדפס סי' קכ"א מה להלן בעגלה ערופה ועיי"ש:

(א) הנה להלן סימן חנ"ס כ' רבינו האו"מ וחשיב שם צמנין האו"מ וסמל מת בשלמי ובעניני מאשר חטאת ומים חיים כדכתיב כו' וכ' בפי' משין החכמה וז"ל מלות מי נדה ש"כ הרמב"ם בפי' ק"ח. לא ראה הרמב"ן להטלות צמנין המלות כי מה שמסתמך את הסבור הוא כשאר מינים המסתמך וענין מי חטאת נראה דס"ל להרמב"ן שכלל צמנין ספרה מי מקוה שמספרה סמלים שחש הרמב"ם בפי' ק"ס עכ"ל ועפי"ו י"ל שם רבינו ס"ל כהרמב"ן ומש"ה כללן כחצת היות וטבילה וכ"כ בה"ל ואת"ל שחש רבינו היות מי חטאת בכלל האו"מ וד"ק:

(א) קרבן לראוי, דע דמהרש"ם נסידורי מנין המלות לבה"ג פי' קע"ה כ' סמלים לטהר בהזהר וטבילה וקרבן כראוי עכ"ל ובאמת מדברי רבינו כאן נראה דקרבן לראוי הוא מ"ש בפי' וכלל בזה מלות ע"ד ע"ה ע"י ע"י ש"כ הרמב"ם בספ"מ חלק העשין ושלל דין כ' מהרש"ם שם בסוף הערות וחידושים ואלו העשין שהם מנין הגאון ממה שמנאס הרמב"ם וז"ל כו' עשה ע"ד ע"ה ע"י ע"י כו' ואלו כלולין כולן במספר הגאון בפירושו עכ"ל ובאמת לא כן דלא איתן כחכם כהרמב"ם וכללנו במש"כ וקרבן לראוי וכדברי היראים. (ב) דכתיב [ויקרא י"ג ל"ח] ואיש או אשה כי יהיה בעור בשרם צרעת צרעות, וילין רבינו מזה להשלם מיני נגעים שבמקום צר וזה עור הכשר שחין ומכוס דאש ואש שזין דמדכתיב כאן או אשה וכו' סבור הוא ש"מ דכשאר הכס נגעים האם אף אשה כדן האש דאלת"ה מיותר כאן או אשה דנל"א אין בה דין נגעים, ומ"ש צמחא ערכין ג' א' לענין נגעים אש אין לי אלא איש אשה מניין שבהו אומר והצורע הרי כאן שנים הוא לענין הד' נגעים שבמקום שער והם קרחת ונבחת נחקי הראש ונחקי הזקן ועיין בחומ' דערכין ג' א' ד"ה והצורע ש"ך ויש להקשות אמאי לא נפקי לן אשה מאדם דמשמע אשה ומשמע קטן דכתיב וגם אדם וכיון דשקולין הם ויבואו כמיס והכנס לפימ"ל בדעת רבינו אפרקיך והצורע לרבות אשה לדין הנגעים שבמקום שער דאילו אדם בנשי צר קאי אולם לפי"ו ה"ל לדין קטן דרבינן